

Motion till riksdagen 2009/10:Fi236

av **Lennart Axelsson (s)**

Vinstutdelning i välfärden

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om effektiv användning av våra skattepengar.

Motivering

Att skolan ska ge samma möjligheter till alla barn, oavsett storleken på föräldrarnas plånbok, är något som är självklart för de flesta svenskar. För att detta ska vara möjligt betalar vi välfärden gemensamt med våra skattepengar. Det gäller all välfärdsverksamhet, oavsett om den utförs i privat eller offentlig regi.

Men vi ser nu att även om välfärden bekostas av alla oss skattebetalare gemensamt, så kommer inte vinsterna alla till del. Förra året skedde utdelning av vinst till ägarna i vart tredje friskolebolag. År 2007 fick aktieägarna i friskolorna i Stockholms län 39,6 miljoner kronor i utdelning, enligt en sammanställning av SVT:s Rapport. I hela Sverige var utdelningen 84 miljoner kronor. Själva vinsterna var ännu större.

84 miljoner kronor skulle ha räckt till många timmars extra stödundervisning. Kanske skulle det ha kunnat hjälpa några fler elever att bli behöriga till gymnasiet – det kan vi inte veta.

Möjligheten att göra vinster i offentligt finansierad verksamhet, det vill säga att göra privata vinster på andras skattepengar, är om inte unik för Sverige så åtminstone något mycket ovanligt.

I Norge gäller som krav för de fristående skolorna att alla offentliga bidrag ska komma eleverna till godo. Aktieutdelning på vinst är inte tillåten, överskott ska tillbaka till utbildningsverksamheten. Inte heller i Finland eller Danmark får privatskolor drivas i syfte att uppnå ekonomisk vinst. Sverige, där friskolorna finansieras helt med skattepengar, är alltså ensamt bland sina närmaste nordiska grannar om att sakna vinstbegränsningar.

Fel! Okänt namn på

Den här frågan gäller dock inte enbart skolan. Vinstutdelning sker inom alla delar av den privat drivna välfärdsverksamheten: hemtjänst, äldreboenden, sjukvård, stöd till funktionshindrade etcetera.

Samtidigt vet vi alltför väl att även i de verksamheter där vinster delas ut finns det problem. Det finns mycket kvar att göra innan alla är nöjda med den välfärd vi har. Vi vet att elever lämnar skolan utan fullständiga betyg, att äldre upplever att de inte får tillräckligt med stöd av hemtjänsten, att maten kunde vara bättre på äldreboenden, att det finns köer i sjukvården – exemplen är oändliga.

Skattepengar måste alltid användas till det som de är avsedda för, det vill säga välfärd. Detta ser jag som en av politikens viktigaste uppgifter, att förvalta våra gemensamma resurser till allas bästa. Vinster som kan göras ska användas till att finansiera höjd kvalitet, såsom bättre mat för äldre eller utökad stödundervisning i skolan, eller på annat sätt komma skattebetalarna till godo.

De pengar vi betalar i skatt måste användas på absolut effektivaste sätt. Med dagens vinstutdelningar i välfärdsföretagen är så inte fallet.

Vår socialdemokratiska jämlikhetstanke innebär att sjukvård, äldreomsorg, barnomsorg och skola ska ges till varje människa, och att individens behov ska styra. Därför kan vi inte acceptera det vi nu ser i Sverige: utförsäljningar, avknoppningar och gräddfiler – en utveckling mot en välfärd mer styrd av företagens vilja att tjäna pengar än av människors behov. När vinstintresset får styra inom välfärdens verksamheter är risken uppenbar att människor delas in i mer respektive mindre lönsamma patienter eller brukare. Dessutom ökar risken för att den som kan betala väl för sig får bättre tillgång till tjänsterna än den som är resurssvag. Välfärden finansieras av oss alla med skattepengar. Då ska vi alla också få del av en välfärd av hög kvalitet. Kraven på kvalitet och insyn ska skärpas i alla skattefinansierade verksamheter, som förskola, skola, äldre- och handikappomsorg, oavsett utförare. Alla utförare, oavsett driftsform, ska leva upp till tydliga kvalitetskriterier. Alla verksamheter ska vara skyldiga att göra kvalitetsredovisningar, delta i öppna jämförelser och i nationella kvalitetsregister som är tillgängliga för alla medborgare.

Gemensamma resurser tänkta för verksamhet ska gå till verksamhet. Vi får aldrig acceptera att privata ägare tar ut stora vinster genom att göra avkall på kvaliteten i välfärden, eller genom att välja bort de medborgare som är minst lönsamma. Det behöver också införas en lag om investeringsskydd så att skattefinansierad verksamhet inte kan slumpas bort till privata ägare till underpris.

Stockholm den 1 oktober 2009

Lennart Axelsson (s)